

KOŁYSAĆ SIĘ (39) *vb impf*

się (38), się (1).

o oraz a jasne.

inf kołysać się (10). ◇ *praes* 2 sg kołyszysz się (1). ◇ 3 sg kołysze się (8). ◇ 1 pl kołysz(e)my się (1). ◇ 3 pl kołyszają się (4). ◇ *praet* 3 sg kołysała się (1). ◇ *fut* 3 sg m będzie się kołysał (1). ◇ *imp* 2 sg kołysz się (1). ◇ 3 sg niech, niechaj się kołysze (8). ◇ *con* 2 sg m byś się kołysał (1). ◇ 3 sg f by się kołysała (1). ◇ *part praes act* kołyszając się (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. Poruszać się ruchem wahadłowym; *iactari petauro Cn* (38) :

a. Iść kołyszającym się chodem; *iactare oscillis corpus Cn* (1) : PRzyżedł kfiadz z długą brodą/ między towarzysze/ S poftawą á s powagą/ idąc się kołysze. *RejFig Dd2*.

b. Leżeć w kołysce; tu *przen*: wychowywać się (1) : Iuz się może bez mátki bez oycá kołysać/ Bo go wzyęła Minerwá ná swoię opiekę *PaprPan O4v*.

c. Chwiać się, być szarpanym, targanym przez siły przyrody; *nutare Mącz* (35) : *RejFig Dd2; Mącz 255a*; Także y márníarz gdy się iuz powrozy pádaią/ żagle się kołyszają/ kotwice się rwą/ iefli z ochotną twarzą á poftawą do máłztu y do infzich przipraw się miece/ wżytkim dobrze tufzy/ iuz się też wżycy ná pomoc iego fkupią *RejZwierc 96v*; Szubienicą to zową. więc tak będzie wiął/ Ná wietrze y ná defzczu będzie się kołysał. *KlonWor 40*.

W porównaniu (1): Piąthe/ mamy obaczć/ iż się nam Pan ftrzedz każe zamieszánę trzciny światá tego/ który się miał w fprawach swoich/ nye inaczey iáko trzcina/ gdy się wiatrem kołysze. *RejPos 11*. [Cf *Przen a*] *W porównaniach*; **b**] *W porównaniach*.]

Zwrot: »wiatrem kołysać się« (1): tylko gdzie legaią wwiążą od drzewá do drzewá bawełnianą sieć/ ná kthorey będzie leżał wiatrem się kołyszając *BielKron 447*.

Przen (29) :

a) Być w niebezpiecznej, trudnej lub niepewnej sytuacji [najczęściej na przenośne znaczenie wyrazu hasłowego w sposób istotny wpływa cały kontekst] (25) : *RejWiz 11v*; iż niech się dzyeie czo chce/ niech się świat kołysze y obraca iáko chce/ [...] tedy thu slyżymy iż Ewanyelia Páńka iest wieczna *RejAp 119v*; Y widzi mi się by tácy wżytcy byli w wylżym kole/ mniej by się kołysałá tá łódź Rzeczypospolitey/ niżli się kołysze. *Górndworz Ee*; iedno mi się ftała wiare o Pánu swoim/ byś się theż nabárzey kołysał/ nigdy się zánorzyć nie możesz *RejPos 50v, 26v, 49, 50, 286; RejZwierc 204, 214, 269 marg.*

kołysać się w czym (10): *BielKron 299*; A tu sobie mamy wważć s tey Ewanyeliey świętey/ iż gdy się świat kołysze w tych omyłkach swoich/ tedy się mamy pytać o Pánu *RejPos 11, 49, 49v, 51, 280v; RejZwierc 177, 206, 269*. Cf *kołysać się w czym po czym*.

kołysać się w czym po czym (1): A przeczżebyś się też ty tego lękać álbo się przed tym trwożyć miał/ iż płyniesz do tego wdzięcznego porthu swoiego/ [...] widząc w iákim się thu niebezpieczeństwie kołyszysz po tym burzliwym morzu światá tego *RejZwierc 177*.

kołysać się między kim (1): á tho wiemy iż ten tret iuz wftawicznie aż do fkończenia światá tak się między námi kołysać musi *RejZwierc 133v*.

W porównaniach (2): ábychmy fie nie dziwowali tey márney trzcinie fwiátá tego/ kthory fie chwieie á kołyfze nie ináczey iáko trzciná od wiátru zrużzona. *RejPos* 10v; A iż fwiát tá márna obłudá ieft ták odmienny/ iż zówždy fie iáko burzliwe morze kołyfác muśi *RejZwierc* 150.

Zwrot: »kołyśać się i tam, i sam« (1): ktora [ziemia] fie dziwnie kołyfála y tám y lám w dziwnych przygodách/ będąc w práwie á w mocy Greckiey przez fto y czterdzieści lat. *BielKron* 299.

Szeregi: »kołyśać się a pływać« [szyk 1 : 1] (2): Drugie mamy baczyć/ iż fie tá łodka [Kościół] zówždy kołyfác á w niebezpieńftwie pływać muśi. *RejPos* 51, 49.

»topić się a kołyśać« (1): Druga przyczyná/ iż fie ten Pan temu fwemu ták wdzięcznemu kościołowi á tey łodce fwey/ po dziwnych nawáłnościach fwiátá tego pływáiącey/ ták fie w niebezpieńftwiech iego topić á kołyfác dopuźcza. *RejPos* 49v.

b) *Być niezdecydowanym [w czym]* (3) : iedno fie ty nie kołyfz w wątpliwościach fwoich/ nigdy fie wnieść áni záołyfác nie będziez mogł. *RejZwierc* 206.

W porównaniach (2): A iáko ludzie márnie giná á leczą/ á kołyfzą fie iáko trzciná od wiáthru/ gdy fie trefi gdzie ná iákiey części zyemie tákie zámieśzanie tych fáłszerzow *RejAp* 66; Coż my tedy rzeczemy nędzni niebożátká/ ktorzy fie wahamy/ ktorzy fie iáko trzciná kołyfzemy/ przypátruiąc fie dziwnym fprawam Páná tego *RejPos* 116.

c) *Być nietrwałym* (1) : Wiáre trzymał fátęcznie coby zá dziw piáć/ Bo fie tám v tych prawdzye nowiná kołyfác. *PaprPan* Ee4.

d. *Być chwiejnym, luźno osadzonym* (1) : Bo w kąciech dawno pułtki wypadły trzonowe [zęby]/ Y przednie fie kołyfzą też nie bárzo zdrowe. *RejWiz* 93.

2. *Uspokajać się, pocieszać się; tu w przen* (1) :

Zwrot: »w nadziei się kołyśać« (1): Abowiem tho niepewna w niebie ná tram piáć/ Lepiey wydrzeć niżli fie w nádzyei kołyfác. *RejWiz* 123v.

Formacje współrdzenne cf KOŁYSAĆ.

Cf KOŁYSANIE, KOŁYSZĄCY SIĘ